

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 7 Απριλίου 2023

ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2022

Η ΑΞΙΟΠΙΣΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΒΑΡΟ ΣΤΗ ΔΙΑΧΥΤΗ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ

Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννη Στουρνάρα στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων

Ύστερα από δύο έτη μιας πρωτοφανούς πανδημικής κρίσης, το 2022 υπήρξε ένα ακόμη έτος αυξημένης αβεβαιότητας, λόγω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και της απότομης ανόδου του πληθωρισμού. Μέσα σε ένα τέτοιο ευμετάβλητο περιβάλλον διαδοχικών κρίσεων, είναι σημαντικό να αναζητούμε σταθερές, που ενισχύουν την ανθεκτικότητα της οικονομίας και την ικανότητά της να αντεπεξέρχεται στις προκλήσεις. Στην περίπτωση της Ελλάδος, η συνέχιση αξιόπιστων οικονομικών πολιτικών, ιδιαίτως στο χώρο της δημοσιονομικής πολιτικής, η διαφύλαξη των σημαντικών επιτευγμάτων των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών του παρελθόντος και η θέσπιση νέου μεταρρυθμιστικού προγράμματος για την κυβέρνηση που θα προκύψει μετά τις εθνικές εκλογές, με άξονα τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα και την αναβάθμιση των θεσμών και των υποδομών, πρέπει να αποτελούν τον φάρο που θα μας καθοδηγήσει στα παραγμένα νερά της νέας οικονομικής πραγματικότητας.

Διεθνές περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία, μετά τους ισχυρούς ρυθμούς ανάκαμψης που καταγράφηκαν το 2021, επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2022. Ωστόσο, η επιβράδυνση αυτή ήταν ηπιότερη έναντι των αρχικών εκτιμήσεων, παρά το διαρκώς αυξανόμενο πληθωρισμό, εξαιτίας κυρίως: (α) της αναβληθείσας ζήτησης και των συσσωρευμένων αποταμιεύσεων από την περίοδο της πανδημίας, που στήριξαν την κατανάλωση, (β) της ισχυρής αγοράς εργασίας και (γ) της λήψης προσωρινών μέτρων πολιτικής παγκοσμίως για τη συγκράτηση του ενεργειακού κόστους.

Ο πληθωρισμός διεθνώς κατέγραψε έντονη αύξηση το 2022 και αποδείχθηκε υψηλότερος και πιο παρατεταμένος έναντι των αρχικών προβλέψεων. Οι αυξημένες πληθωριστικές πιέσεις οφείλονται σε μεγάλο βαθμό σε παράγοντες από την πλευρά της προσφοράς, αντανακλώντας κυρίως την αύξηση του ενεργειακού κόστους, ενώ σημαντική είναι και η συμβολή των παραγόντων της ζήτησης, λόγω της δυναμικής ανάκαμψης των οικονομιών μετά την πανδημία και των εκτεταμένων δημοσιονομικών μέτρων στήριξης.

Η δυναμική παρέμβαση των νομισματικών αρχών παγκοσμίως, με τη δραστική αύξηση των επιτοκίων, κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να σηματοδοτήσει την αποφασιστικότητά τους αφενός να σταθεροποιήσουν τις πληθωριστικές προσδοκίες και αφετέρου να περιορίσουν τη συνολική ζήτηση και να θέσουν υπό έλεγχο τις δευτερογενείς πληθωριστικές επιδράσεις, εμποδίζοντας την εκδήλωση ενός συνδυασμού συνεχών αυξήσεων (“σπιράλ”) τιμών-μισθών. Μάλιστα, το μέγεθος της παρέμβασης των κεντρικών τραπεζών ήταν τέτοιο ώστε το προηγούμενο έτος παρατηρήθηκε η πιο απότομη μεταστροφή της κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής που έχει καταγραφεί μεταπολεμικά, με αβέβαιες ακόμη επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα.

Ενιαία νομισματική πολιτική

Κατά τη διάρκεια του 2022, ο πληθωρισμός στην ευρωζώνη επιταχύνθηκε απότομα και ανήλθε σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, προκαλώντας τη μεταστροφή της κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Η επικείμενη ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής αποφασίστηκε το Δεκέμβριο του 2021, ενώ η έναρξη των αυξήσεων των βασικών επιτοκίων ανακοινώθηκε τον Ιούνιο του 2022, όταν οι προβλέψεις της ΕΚΤ υποδήλωναν ότι ο πληθωρισμός θα ήταν πιο επίμονος σε σχέση με προηγούμενες εκτιμήσεις και θα εξακολουθούσε να κινείται σε ανεπιθύμητα υψηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Έτσι, από τον Ιούλιο του 2022 και έπειτα, η ΕΚΤ προέβη σε διαδοχικές αυξήσεις των βασικών επιτοκίων, τερματίζοντας μια οκταετή περίοδο αρνητικών επιτοκίων. Σωρευτικά μέχρι σήμερα τα βασικά επιτόκια έχουν αυξηθεί κατά 350 μονάδες βάσης.

Ο τρόπος λήψης των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής προσαρμόστηκε στις τρέχουσες συνθήκες του αβέβαιου οικονομικού περιβάλλοντος. Ειδικότερα, αντί να προδιαγράφεται η πορεία των βασικών επιτοκίων με την παροχή συναφών καθοδηγητικών ενδείξεων (forward guidance) από την ΕΚΤ, οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονται πλέον με βάση τις πληροφορίες και τα οικονομικά στοιχεία που

συγκεντρώνονται με ορίζοντα την επόμενη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, οπότε επαναξιολογείται η κατάσταση της οικονομίας της ευρωζώνης και ειδικότερα οι προοπτικές του πληθωρισμού, καθώς και η ένταση της μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής. Σε όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, η ΕΚΤ διατηρεί την ευχέρεια επιλογής (optionality), τη σταδιακή προσέγγιση (gradualism) με βάση τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία (data-dependence) και την ευελιξία (flexibility) κατά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

Παράλληλα με τις αυξήσεις των επιτοκίων, η ΕΚΤ υιοθέτησε και μια σειρά άλλων μέτρων. Συγκεκριμένα:

- Το Μάρτιο του 2022 τερματίστηκαν οι καθαρές αγορές τίτλων υπό το **έκτακτο πρόγραμμα PEPP** και έκτοτε εφαρμόζεται το ευέλικτο πρόγραμμα επανεπενδύσεων, τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 2024. Επίσης, δόθηκε παράταση όσον αφορά τη δυνατότητα χρήσης τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου ως εξασφαλίσεων στις πράξεις αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος, τουλάχιστον για όσο χρόνο θα συνεχίζονται οι επανεπενδύσεις του PEPP.
- Τον Ιούλιο του 2022 θεσμοθετήθηκε το **Μέσο για την Προστασία της Μετάδοσης (Transmission Protection Instrument – TPI)** προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα του μηχανισμού μετάδοσης της ενιαίας νομισματικής πολιτικής.
- Τον Οκτώβριο του 2022 οι **όροι των στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (TLTRO-III)** έγιναν λιγότεροι ευνοϊκοί, ώστε να ευθυγραμμιστούν με την ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής, συμβάλλοντας στη συρρίκνωση του ισολογισμού της ΕΚΤ.
- Το Δεκέμβριο του 2022 αποφασίστηκε η έναρξη της **συρρίκνωσης του χαρτοφυλακίου του προγράμματος APP** από το Μάρτιο του 2023, με προβλέψιμο και σταθερό ρυθμό.

Συνολικά, η στρατηγική της ΕΚΤ καταδεικνύει την αποφασιστικότητά της να διασφαλίσει την επαναφορά του πληθωρισμού στο μεσοπρόθεσμο στόχο του 2% και την ομαλή λειτουργία του μηχανισμού μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, προσαρμόζοντας όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της. Παράλληλα, η εργαλειοθήκη πολιτικής που διαθέτει η ΕΚΤ είναι πλήρως εξοπλισμένη για την παροχή ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, εάν χρειαστεί, ώστε να διασφαλιστεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην ευρωζώνη.

Ελληνική οικονομία

Εν μέσω πρωτοφανών εξωγενών διαταραχών και διάχυτης αβεβαιότητας, η ελληνική οικονομία έχει επιτύχει σημαντική πρόοδο μετά τη κρίση χρέους της προηγούμενης δεκαετίας, παρουσιάζοντας υψηλή ανθεκτικότητα, ενώ παράλληλα

ενισχύθηκε η αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής. Τα δύο τελευταία χρόνια η Ελλάδα επιτυγχάνει ισχυρή μεγέθυνση της οικονομίας της, καταγράφοντας πραγματική σύγκλιση του επιπέδου ευημερίας της προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ειδικότερα, εκτιμάται ότι το 2022 εξαλείφθηκε το αρνητικό παραγωγικό κενό της οικονομίας, ύστερα από 11 συνεχόμενα έτη.

Το 2022 η ελληνική οικονομία διατήρησε την αναπτυξιακή της δυναμική, καταγράφοντας ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ 5,9% (σημαντικά υψηλότερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου), παρά τις έντονες πληθωριστικές πιέσεις και την επιδείνωση του διεθνούς περιβάλλοντος. Το ΑΕΠ σε πραγματικές τιμές ξεπέρασε τα προ πανδημίας επίπεδα, με βασικές συνιστώσες της ανάπτυξης την ιδιωτική κατανάλωση, τις εξαγωγές υπηρεσιών (οι ταξιδιωτικές εισπράξεις έφθασαν σχεδόν στο επίπεδο του 2019) και τις επενδύσεις.

Τη διετία 2021-22 οι εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων ενισχύθηκαν σημαντικά, φθάνοντας στα υψηλότερα επίπεδα της τελευταίας 20ετίας. Τα επενδυτικά κεφάλαια αποτέλεσαν βασικό εργαλείο για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, την προώθηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης και την εισαγωγή καινοτόμων τεχνολογιών. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στη σταδιακή ανάκτηση της εμπιστοσύνης στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των επενδύσεων τα τελευταία χρόνια διαδραμάτισαν η επιτάχυνση του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων και αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας, η συμμετοχή ξένων εταιριών στο μετοχικό κεφάλαιο εγχώριων επιχειρήσεων, καθώς και το ρεκόρ συγχωνεύσεων και εξαγορών που σημειώθηκε το 2022.

Η έντονη επιτάχυνση του γενικού πληθωρισμού (στο 9,3% το 2022) λόγω της ανόδου των διεθνών τιμών της ενέργειας μείωσε το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών και υπονόμωσε τις προοπτικές της οικονομίας. Σταδιακά στη διάρκεια του έτους, οι μεγάλες και συνεχείς αυξήσεις στα ενεργειακά και στα διατροφικά αγαθά μετακλίστηκαν στις υπηρεσίες και στα μη ενεργειακά βιομηχανικά προϊόντα, με αποτέλεσμα την ταχεία άνοδο του πυρήνα του πληθωρισμού (σε 5,7%).

Η βελτίωση στην αγορά εργασίας είναι πλέον εμφανής, με το ποσοστό ανεργίας να έχει μειωθεί το 2022 στο 12,4%, κάτω από το επίπεδο του 2010, το ρυθμό αύξησης της απασχόλησης να επιταχύνεται, ενώ για πρώτη φορά από το 2009 καταγράφεται αύξηση του εργατικού δυναμικού. Οι εξελίξεις αυτές αποδίδονται εν πολλοίς στην απελευθέρωση της αγοράς εργασίας και στις μεταρρυθμίσεις της προηγούμενης δεκαετίας, οι οποίες αύξησαν την ευελιξία και συνέβαλαν ώστε η απασχόληση να ανταποκριθεί ταχύτερα στην αύξηση του ΑΕΠ.

Η διεθνής ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας συνέχισε να βελτιώνεται το 2022, παρά τον υψηλό πληθωρισμό. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας υπήρξε πιο θεαματική ως προς το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, καθώς μάλιστα ο σχετικός δείκτης υποχώρησε τη διετία 2021-22 κάτω από τα επίπεδα όπου βρισκόταν πριν από την ένταξη της Ελλάδος στην ευρωζώνη. Αυτή η επίπονη και εκτεταμένη ανάκτηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου καθορισμού των μισθολογικών αυξήσεων και στην απελευθέρωση της αγοράς εργασίας. Πρόοδος σημειώνεται επίσης και σε πτυχές της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Η πρόοδος αυτή, η οποία ξεκίνησε με σειρά μεταρρυθμίσεων κατά την περίοδο μετά το 2010 και εντείνεται τα τελευταία έτη, συμβάλλει στη βελτίωση του επιχειρηματικού και επενδυτικού κλίματος, προσφέροντας πρόσθετα οφέλη στους εξωστρεφείς κλάδους της οικονομίας.

Ωστόσο, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε σημαντικά το 2022 στο 9,7% του ΑΕΠ, λόγω της ταχύτερης αύξησης των εισαγωγών αγαθών, ιδιαίτερα των ενεργειακών, σε σύγκριση με τις εξαγωγές αγαθών. Η ενίσχυση της κατανάλωσης και η συνεχιζόμενη αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής και των επενδύσεων συνέβαλαν στην αύξηση των εισαγωγών αγαθών. Σημαντικά επιβάρυνε το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και η αύξηση των διεθνών τιμών των καυσίμων.

Παρά τη διεύρυνση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών τα τελευταία έτη, που εν πολλοίς οφείλεται σε συγκυριακούς παράγοντες συνδεδεμένους με την εξέλιξη της πανδημίας και με τις αυξημένες διεθνείς τιμές της ενέργειας, ο εξωτερικός τομέας της ελληνικής οικονομίας έχει καταγράψει μια εντυπωσιακή μεταμόρφωση. Συνολικά, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ έχουν σχεδόν διπλασιαστεί σε σχέση με το 2010, αντανακλώντας όχι μόνο τη θετική πορεία των τουριστικών και μεταφορικών υπηρεσιών, αλλά και τη σημαντική άνοδο των εξαγωγών αγαθών, παράλληλα με την αυξανόμενη διαφοροποίηση της εξαγωγικής βάσης της ελληνικής οικονομίας.

Δημοσιονομικές εξελίξεις

Παρά τη διάχυτη αβεβαιότητα και τη λήψη πρόσθετων μέτρων στήριξης, οι δημοσιονομικοί στόχοι του Προϋπολογισμού για το 2022 εκτιμάται ότι έχουν επιτευχθεί με ασφαλές περιθώριο, χάρη στον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης αλλά και πληθωρισμού έναντι των αρχικών εκτιμήσεων. Οι επιπλέον παρεμβάσεις δεν επιβάρυναν τον Κρατικό Προϋπολογισμό, αφού το μεγαλύτερο μέρος τους χρηματοδοτήθηκε από έκτακτα έσοδα και από την αξιοποίηση του

δημοσιονομικού χώρου που δημιουργήθηκε χάρη στην καλύτερη της αναμενόμενης πορεία της οικονομικής δραστηριότητας και στην υπεραπόδοση των φορολογικών εσόδων.

Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, το πρωτογενές έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ για το 2022 εκτιμάται ότι σχεδόν θα μηδενιστεί. Επομένως, θα είναι σημαντικά καλύτερο του αναμενόμενου παρά τις αντίξοες συνθήκες, ενισχύοντας τη δημοσιονομική αξιοπιστία της χώρας. Κάτι τέτοιο θα καθιστούσε ασφαλέστερη την επίτευξη του στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα το 2023, σε μια περίοδο αυξημένης αβεβαιότητας και σημαντικής επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξης.

Η Ελλάδα κατάφερε τη διετία 2021-22 να επιτύχει μια από τις μεγαλύτερες δημοσιονομικές προσαρμογές στην Ευρώπη και να καταγράψει σωρευτικά τη μεγαλύτερη αποκλιμάκωση του δημόσιου χρέους, το οποίο επέστρεψε σε επίπεδα κάτω από τα προ πανδημίας. Σε σχέση με το 2020, εκτιμάται ότι το χρέος μειώθηκε περίπου κατά 35 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ στο 171,4% το 2022, με τα 2/3 της πτώσης να συντελούνται το 2022. Η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών αποτελεί σημαντικό παράγοντα στις αξιολογήσεις των διεθνών οίκων, δύο από τους οποίους το 2022 και άλλος ένας το 2023 αναβάθμισαν την πιστοληπτική ικανότητα της χώρας μία βαθμίδα κάτω από την επενδυτική κατηγορία, ενώ άλλος ένας έχει αναβαθμίσει τις προοπτικές της οικονομίας σε θετικές.

Τραπεζικός τομέας

Η τραπεζική χρηματοδότηση προς τον ιδιωτικό τομέα κατέγραψε αξιοσημείωτη επιτάχυνση το 2022, παραμένοντας σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Μάλιστα, η μέση μηνιαία καθαρή ροή πιστώσεων σχεδόν τριπλασιάστηκε σε ετήσια βάση. Η άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας και η αύξηση του πληθωρισμού, η οποία διόγκωσε τις ανάγκες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων λόγω του αυξημένου κόστους των πρώτων υλών και της ενέργειας, τροφοδότησαν τη ζήτηση τραπεζικών δανείων. Στην πλευρά της προσφοράς, θετικά επέδρασαν η παροχή ρευστότητας από το Ευρωσύστημα, η συνεχιζόμενη αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων, καθώς και η σημαντική μείωση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ).

Οι καταθέσεις εξακολούθησαν να ενισχύονται το 2022, αν και ο ετήσιος ρυθμός ανόδου τους επιβραδύνθηκε. Οι ιδιωτικές τραπεζικές καταθέσεις σημείωσαν σωρευτική αύξηση κατά 8,6 δισεκ. ευρώ το 2022, που αντιστοιχεί περίπου στο 1/2 της ροής του 2021. Η αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών συνδέεται κυρίως με την

άνοδο του διαθέσιμου εισοδήματος (σε ονομαστικούς όρους), το οποίο ενισχύθηκε από την αύξηση της απασχόλησης και τα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης. Η αύξηση των επιχειρηματικών καταθέσεων οφείλεται στην αισθητή ανάκαμψη του κύκλου εργασιών και των τουριστικών εισπράξεων.

Η αύξηση των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ επηρέασε σταδιακά τα εγχώρια τραπεζικά επιτόκια. Το κόστος τραπεζικού δανεισμού αυξήθηκε το 2022 για όλα τα είδη πιστώσεων, τόσο προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ) (+50 μ.β.) όσο και προς τα νοικοκυριά (καταναλωτικά δάνεια: +50 μ.β., στεγαστικά δάνεια: +36 μ.β.). Από την άλλη πλευρά, τα επιτόκια καταθέσεων παρέμειναν το 2022 σε πολύ χαμηλά επίπεδα, λόγω της μικρότερης και με χρονική υστέρηση ενσωμάτωσης των αυξήσεων των επιτοκίων αγοράς στα καταθετικά προϊόντα.

Τα τελευταία χρόνια έχει πραγματοποιηθεί εκτεταμένη αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα, γεγονός που καθιστά τις τράπεζες λιγότερο ευάλωτες σε αναταραχές στις χρηματοπιστωτικές αγορές σε σχέση με το παρελθόν:

- Οι τράπεζες έχουν εξυγιάνει σε μεγάλο βαθμό τους ισολογισμούς τους, αντιμετωπίζοντας το **πρόβλημα των ΜΕΔ** με τη χρήση κυρίως του προγράμματος “Ηρακλής” και των αντίστοιχων κρατικών εγγυήσεων. Εντούτοις, ο δείκτης ΜΕΔ συνεχίζει να είναι από τους υψηλότερους στην Ευρώπη, ενώ ο κύριος όγκος των ΜΕΔ, που μετακινήθηκε από τους ισολογισμούς των τραπεζών μέσω κυρίως της διαδικασίας τιτλοποιήσεων δανείων, εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα προς αντιμετώπιση για τις οφειλέτριες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.
- Η βελτίωση της ποιότητας του ισολογισμού και η σημαντική μείωση των προβλέψεων, καθώς και η αύξηση των επιτοκίων, ευνόησαν την **κερδοφορία** των ελληνικών τραπεζών. Η επιστροφή των τραπεζών σε κερδοφορία το 2022 είναι αξιοσημείωτη εξέλιξη, διότι μεταξύ άλλων δημιουργεί τις προϋποθέσεις για (α) περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης, (β) αύξηση της δυνατότητάς τους να χρηματοδοτήσουν υγιή επιχειρηματικά σχέδια και (γ) βελτίωση της ποιότητας των κεφαλαίων τους μέσω της μείωσης της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στα ίδια κεφάλαιά τους.
- Οι **δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας** διατηρούνται σε ικανοποιητικό επίπεδο, άνω του ελάχιστου εποπτικού ορίου. Η υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια αντανακλά την ανθεκτικότητα μιας τράπεζας έναντι μιας διαταραχής που θα έπληττε τον ισολογισμό της, ώστε να είναι σε θέση να απορροφήσει τυχόν ζημίες.
- Παράλληλα, οι συνθήκες **ρευστότητας** έχουν βελτιωθεί με την αύξηση των καταθέσεων και τη σταθερή πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλούς δείκτες ρευστότητας όχι μόνο σε σχέση με το παρελθόν, αλλά και συγκριτικά με τις τράπεζες των άλλων χωρών της ευρωζώνης. Η

υψηλή ρευστότητα καταδεικνύει πόσο άμεσα μπορεί να ανταποκριθεί το τραπεζικό σύστημα σε τυχόν κλυδωνισμούς.

- Η έκθεση των ισολογισμών των ελληνικών τραπεζών στον **επιτοκιακό κίνδυνο** είναι περιορισμένη, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του χαρτοφυλακίου ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου αφορά τίτλους που διακρατούνται μέχρι τη λήξη τους και άρα δεν επηρεάζονται από τις μεταβολές των τιμών τους, αλλά και ότι οι τράπεζες εφαρμόζουν πρακτικές αντιστάθμισης του επιτοκιακού κινδύνου.

Συνολικά, τα μεγέθη καταδεικνύουν ότι ο ελληνικός τραπεζικός τομέας είναι σήμερα σε καλύτερη θέση σε σχέση με το παρελθόν ώστε να απορροφήσει τους κλυδωνισμούς από τις διεθνείς αγορές που παρατηρούνται τελευταία, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη στήριξη που λαμβάνει από την ΕΚΤ. Αυτό είναι συνέπεια και της υιοθέτησης ενός πολύ αυστηρότερου ρυθμιστικού πλαισίου για τα εποπτικά κεφάλαια και τη ρευστότητα των τραπεζών. Μια ειδοποιός διαφορά σε σχέση με την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 είναι το γεγονός ότι από το 2014 και μετά υπάρχει μια εναρμονισμένη εποπτική προσέγγιση σε επίπεδο ευρωζώνης από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism, SSM) που ενισχύει συνολικά τη συστημική ευστάθεια στην ευρωζώνη. Σημειώνεται ότι τα εποπτευόμενα ιδρύματα υποβάλλονται σε ασκήσεις αντοχής σε τακτική βάση και σε συνεχείς και ενδεδειγμένους ελέγχους.

Προβλέψεις

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, η ελληνική οικονομία προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 2,2% το 2023, πολύ πάνω από το μέσο όρο της ευρωζώνης, αλλά σαφώς χαμηλότερο έναντι του 2022. Η κατανάλωση και ιδιαίτερα οι επενδύσεις θα συνεχίσουν να συμβάλλουν θετικά στην ανάπτυξη, ενώ ο τομέας του τουρισμού παρουσιάζει και εφέτος θετικές προοπτικές, παρά τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα. Η ανοδική αναθεώρηση της πρόβλεψης για την ανάπτυξη του 2023 έναντι προηγούμενων εκτιμήσεων οφείλεται στη μεταφερόμενη δυναμική (carryover effect) για το τρέχον έτος με βάση την καλύτερη επίδοση της οικονομίας το 2022.

Ο γενικός πληθωρισμός, αν και θα παραμείνει σε σχετικώς υψηλά επίπεδα, αναμένεται να αποκλιμακωθεί σημαντικά το 2023 στο 4,4%, αντανακλώντας την αναμενόμενη κάμψη των τιμών της ενέργειας, καθώς και την αρνητική επίδραση της βάσης σύγκρισης.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προβλέπεται να μειωθεί τόσο ως απόλυτο μέγεθος όσο και ως ποσοστό του ΑΕΠ, αν και θα παραμείνει

σε υψηλό επίπεδο. Η αναμενόμενη αποκλιμάκωση των τιμών της ενέργειας σε συνδυασμό με την επιβράδυνση της εγχώριας καταναλωτικής δαπάνης θα επιδράσουν ανασχετικά στις εισαγωγές αγαθών. Παράλληλα, η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας – έστω και με επιβραδυνόμενο ρυθμό – θα έχει θετική επίδραση στις ελληνικές εξαγωγές αγαθών.

Στο δημοσιονομικό πεδίο, με την άρση των έκτακτων μέτρων στήριξης, αναμένεται να αποκατασταθεί η δημοσιονομική ισορροπία. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία και τις παρεμβάσεις που έχουν εξαγγελθεί, η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι το 2023 ο προϋπολογισμός της γενικής κυβέρνησης θα επιστρέψει σε πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 0,7% του ΑΕΠ, ύστερα από τρία συνεχόμενα έτη ελλειμμάτων. Σημειώνεται επίσης ότι θα υπάρξει πρωτογενές πλεόνασμα ακόμη και σε διαρθρωτικούς όρους, αφαιρώντας δηλαδή τις επιδράσεις του οικονομικού κύκλου και των έκτακτων μέτρων. Αυτό σημαίνει ότι η διάρθρωση του προϋπολογισμού είναι τέτοια ώστε να παράγει πρωτογενή πλεονάσματα χωρίς την ανάγκη λήψης πρόσθετων μέτρων, γεγονός που είναι απόρροια της *διαρθρωτικής* δημοσιονομικής προσαρμογής και των μεταρρυθμίσεων των προηγούμενων ετών. Η ικανότητα της χώρας να παράγει μόνιμα διαρθρωτικά πρωτογενή πλεονάσματα αποτελεί σημαντικό στοιχείο αξιοπιστίας της δημοσιονομικής πολιτικής και, σε συνδυασμό με τα ευνοϊκά χαρακτηριστικά του δημόσιου χρέους, καθιστά τη δυναμική του λόγου χρέους/ΑΕΠ ιδιαίτερα ανθεκτική σε αρνητικές διαταραχές μεσοπρόθεσμα, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των διεθνών επενδυτών στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας.

Πηγές κινδύνου και αβεβαιότητας

Το δυσμενές διεθνές μακροοικονομικό περιβάλλον επηρεάζει αρνητικά τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας το 2023, γι' αυτό και απαιτείται η συνέχιση αξιόπιστων πολιτικών. Η άμβλυση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης και η διατήρηση της αναπτυξιακής δυναμικής το προσεχές διάστημα αποτελούν τις κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η οικονομική πολιτική. Αναλυτικότερα, κίνδυνοι για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας αποτελούν: (1) η επιδείνωση του εξωτερικού περιβάλλοντος λόγω δυσμενών γεωπολιτικών εξελίξεων, (2) ο υψηλότερος και πιο επίμονος πληθωρισμός, (3) μια ενδεχόμενη παρατεταμένη εκλογική περίοδος, που θα επέτεινε την πολιτική αβεβαιότητα, (4) ο χαμηλότερος του αναμενομένου ρυθμός απορρόφησης των κονδυλίων του NGEU, (5) η διακοπή της υλοποίησης μεταρρυθμίσεων ή η αντιστροφή παλαιότερων μεταρρυθμιστικών αλλαγών, με αρνητικές επιπτώσεις στην ενίσχυση της παραγωγικότητας της οικονομίας και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, και (6) η εμφάνιση μιας νέας γενιάς ΜΕΔ, λόγω της αύξησης των επιτοκίων και των

επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης, μετά τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων κρατικής στήριξης.

Ως προς τα δημόσια οικονομικά, οι αυξημένες δημοσιονομικές προκλήσεις απαιτούν δημοσιονομική σύνεση και υπευθυνότητα. Σε ένα διεθνές περιβάλλον αυξημένων επιτοκίων, η προσήλωση στην αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας εξακολουθεί να είναι κρίσιμης σημασίας. Και αυτό διότι η αύξηση του κόστους δανεισμού και η επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης περιορίζουν τη θετική συμβολή της διαφοράς έμμεσου επιτοκίου-ονομαστικού ρυθμού ανάπτυξης, αποδυναμώνοντας σταδιακά την αρχικά ευεργετική επίδραση του πληθωρισμού στη μείωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ. Κατά συνέπεια, χρειάζεται δημοσιονομική σύνεση ώστε να μην υπονομευθεί η συνεχής πτωτική πορεία του δημόσιου χρέους.

Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα, η αυστηροποίηση της νομισματικής πολιτικής και η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας αναμένεται να επηρεάσουν αρνητικά την πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα το 2023. Η αύξηση του κόστους των πιστώσεων θα περιορίσει την ικανότητα αποπληρωμής εκ μέρους των δανειοληπτών του ιδιωτικού τομέα με δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου, ιδιαίτερα των νοικοκυριών, το πραγματικό εισόδημα των οποίων έχει ήδη συμπιεστεί από τον πληθωρισμό. Παράλληλα, η επικείμενη επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας το 2023 θα αυξήσει τον πιστωτικό κίνδυνο των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, λόγω της επιδείνωσης της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης.

Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, οι κίνδυνοι ελλοχεύουν και περιφερειακές διαταραχές μπορούν γρήγορα να προσλάβουν διεθνείς διαστάσεις. Αυτό υπογραμμίζει αφενός τη σημασία της ανθεκτικότητας των εγχώριων τραπεζικών συστημάτων και αφετέρου την ανάγκη διασφάλισης συνθηκών χρηματοπιστωτικής σταθερότητας από τους εποπτικούς φορείς. Σε επίπεδο ευρωζώνης, το ισχυρό εποπτικό πλαίσιο και η εργαλειοθήκη της ΕΚΤ παρέχουν εχέγγυα για τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας σε περίπτωση που υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις, λόγω της αυστηροποίησης της νομισματικής πολιτικής, στα χαρτοφυλάκια ομολόγων και στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Προτάσεις πολιτικής

Η αυστηροποίηση της κατεύθυνσης νομισματικής πολιτικής είναι απαραίτητη προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος για μείωση του πληθωρισμού στο 2% μεσοπρόθεσμα. Η αύξηση των βασικών επιτοκίων και η διατήρησή τους πάνω από

τα ουδέτερα επίπεδά τους θα αποτρέψει τον κίνδυνο αποσταθεροποίησης των πληθωριστικών προσδοκιών και τις δευτερογενείς επιδράσεις από ενδεχόμενο συνδυασμό αυξήσεων τιμών-μισθών. Ωστόσο, η συγκριτικά μεγαλύτερη συμβολή παραγόντων της συνολικής προσφοράς στην πρόσφατη άνοδο του πληθωρισμού, ιδίως στην ευρωζώνη, απαιτεί τη λήψη και άλλων μέτρων (πέραν δηλαδή της νομισματικής πολιτικής), όπως αυτών που σχετίζονται με την ενεργειακή πολιτική, την ελαχιστοποίηση των περιορισμών στην αγορά εργασίας και την παραγωγή πρώτων υλών.

Η τρέχουσα οικονομική συγκυρία απαιτεί συμπληρωματικότητα μεταξύ της νομισματικής και της δημοσιονομικής πολιτικής. Η διασφάλιση της περιοριστικής κατεύθυνσης της δημοσιονομικής πολιτικής κατά τη διάρκεια της αusterοποίησης της νομισματικής πολιτικής απαιτεί δημοσιονομική σύνεση και πειθαρχία. Υπό τις παρούσες συνθήκες, οποιαδήποτε μέτρα στήριξης θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από την αξιοποίηση του διαθέσιμου δημοσιονομικού χώρου και να είναι: (1) προσωρινά, (2) στοχευμένα και (3) προσαρμοσμένα στην ανάγκη αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης και στην παροχή κινήτρων για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.

Εξάλλου, ο σχεδιασμός ενός συνεκτικού και αξιόπιστου μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου κρίνεται απαραίτητος σε μια εποχή με αυξημένες αβεβαιότητες. Συνεπώς, η αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και η διαμόρφωση νέων, αξιόπιστων δημοσιονομικών κανόνων αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα συνολικά της ευρωζώνης έναντι μελλοντικών διαταραχών.

Η αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης του Ελληνικού Δημοσίου στην επενδυτική κατηγορία αποτελεί πολύ σημαντικό στόχο για την οικονομική πολιτική το επόμενο διάστημα. Προς αυτή την κατεύθυνση, καταλυτικό παράγοντα αποτελεί η διαφύλαξη της δημοσιονομικής αξιοπιστίας, με την επίτευξη διατηρήσιμων πρωτογενών πλεονασμάτων μεσοπρόθεσμα της τάξεως του 2% του ΑΕΠ. Η απόκτηση της επενδυτικής βαθμίδας θα οδηγούσε σε πολύ μεγάλη διεύρυνση της επενδυτικής βάσης για τα ελληνικά κρατικά ομόλογα, προσελκύοντας νέα επενδυτικά κεφάλαια υψηλής ποιότητας, με αποτέλεσμα τη συγκράτηση των ανοδικών επιδράσεων που ασκεί στις αποδόσεις τους η αusterοποίηση των διεθνών νομισματικών και χρηματοπιστωτικών συνθηκών. Επίσης, θα ασκούσε θετική επίδραση και στις ελληνικές επιχειρήσεις και τις τράπεζες μέσω της μείωσης του κόστους δανεισμού τους και της προσέλκυσης νέων κεφαλαίων.

Οι παραγωγικές επενδύσεις και η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα της οικονομίας, τη συνολική παραγωγικότητα και το δυνητικό προϊόν. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη δυναμική υλοποίηση των δράσεων που προβλέπονται στο σχέδιο “Ελλάδα 2.0”, οι οποίες θέτουν την οικονομία σε στέρεη τροχιά ισχυρής ανάπτυξης. Η αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και η επιτάχυνση διαρθρωτικών αλλαγών με στόχο τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την πράσινη μετάβαση και την αύξηση της απασχόλησης, θα θωρακίσουν την οικονομία έναντι μελλοντικών κρίσεων και θα εδραιώσουν διατηρήσιμους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει να συνεχιστεί, διατηρώντας συγκρατημένες τις μισθολογικές αυξήσεις. Παράλληλα, σημαντική πρόκληση αποτελεί και η αντιμετώπιση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το σχετικά υψηλό έλλειμμα, ακόμη και μετά τη διόρθωση για τις υψηλές τιμές της ενέργειας, υποδηλώνει την ανάγκη για (α) περαιτέρω βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, αλλά και της ανταγωνιστικότητας μισθών και τιμών, και (β) ακόμη μεγαλύτερη εισροή επενδυτικών κεφαλαίων από το εξωτερικό που θα καλύπτουν το εναπομένον έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Στην αγορά εργασίας, η αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης και η κατάρτιση και επιμόρφωση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων θα συμβάλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος της αναντιστοιχίας μεταξύ ζητούμενων και προσφερόμενων θέσεων εργασίας. Εξίσου αναγκαίες είναι παρεμβάσεις με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής ιδίως των γυναικών και των νέων στο εργατικό δυναμικό.

Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα, η επίτευξη διατηρήσιμης κερδοφορίας είναι σημαντική τόσο για τη διαφύλαξη της ευρωστίας του και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας όσο και για την παροχή από τις τράπεζες των αναγκάων πιστώσεων προς την πραγματική οικονομία. Παράλληλα, απαιτείται εντατικότερη προσπάθεια περαιτέρω μείωσης των ΜΕΔ, όταν μάλιστα δεν έχει ακόμη καταγραφεί η πλήρης επίδραση της ενεργειακής κρίσης, του πληθωρισμού και της αύξησης των επιτοκίων στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών.

Τέλος, οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας συναρτώνται και με τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή ενοποίηση. Η ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης, με την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων και τη διαμόρφωση ενός κοινού, ομοιόμορφου πλαισίου για τη διαχείριση κρίσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι καταλυτικής σημασίας για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την ομαλή μετάδοση της νομισματικής

πολιτικής στα κράτη-μέλη, καθιστώντας το ευρώ ένα ισχυρό διεθνές αποθεματικό νόμισμα.

Παρά τις αλλεπάλληλες και πολυεπίπεδες κρίσεις των τελευταίων ετών, η ελληνική οικονομία έχει επιδείξει αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα. Αυτό οφείλεται τόσο στη συνεχιζόμενη υλοποίηση μεταρρυθμίσεων όσο και στην εφαρμογή αξιόπιστων πολιτικών.

Καθοριστική συμβολή στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και στην εμπέδωση κλίματος εμπιστοσύνης είχε η στήριξη εκ μέρους ευρωπαϊκών θεσμικών φορέων στην ακολουθούμενη οικονομική πολιτική. Για παράδειγμα, η δυνατότητα αγοράς τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου στο πρόγραμμα PEPP της ΕΚΤ και η παράταση της εξαίρεσής τους (waiver) από τους κανόνες αποδοχής εξασφάλισαν για όσο διάστημα θα συνεχίζονται οι επανεπενδύσεις του προγράμματος, συνέβαλαν σημαντικά στην ομαλή μετάδοση της νομισματικής πολιτικής. Παράλληλα, η Ελλάδα είναι από τις χώρες με τα μεγαλύτερα αναμενόμενα οφέλη από την αξιοποίηση των πόρων του NGEU. Αξιοσημείωτες είναι και οι επιδόσεις της χώρας στην απορρόφηση των πόρων των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων. Συνολικά, η εν λόγω ευρωπαϊκή θεσμική στήριξη ήταν συνέπεια της κατάρτισης και υλοποίησης αξιόπιστων μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών και μεταρρυθμιστικών σχεδίων, γεγονός που αναγνωρίστηκε από διεθνείς οίκους και επενδυτές. Η έμπρακτη αυτή στήριξη βελτίωσε τις μεσοπρόθεσμες αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας και ενίσχυσε τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Τα οφέλη των μεταρρυθμίσεων είναι πλέον εμφανή στην οικονομία, με μετρήσιμα και αδιαμφισβήτητα αποτελέσματα. Η συνέχιση της εφαρμογής αξιόπιστων οικονομικών πολιτικών αποτελεί προϋπόθεση για την περαιτέρω στήριξη εκ μέρους των ευρωπαϊκών θεσμών και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, με απώτερο στόχο την ανάκτηση και διατήρηση της επενδυτικής βαθμίδας. Εξάλλου, η εκταμίευση των κρίσιμων για την ανάπτυξη κονδυλίων του NGEU εξαρτάται από την εφαρμογή περαιτέρω διαρθρωτικών αλλαγών και από την προώθηση αξιόπιστων επενδυτικών σχεδίων. Παράλληλα, προϋπόθεση για τη συμμετοχή των χωρών στο νέο Μέσο για την Προστασία της Μετάδοσης (TPI) της ΕΚΤ είναι η τήρηση των δημοσιονομικών κανόνων και η υιοθέτηση συνετών και βιώσιμων μακροοικονομικών πολιτικών.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, σε μια περίοδο διαδοχικών κρίσεων και αυξημένης αβεβαιότητας, θα ήταν η απώλεια της αξιοπιστίας της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής, που τόσο δύσκολα έχει ανακτηθεί, και η επιστροφή σε κακές πρακτικές του παρελθόντος. Είναι γεγονός ότι μια ενδεχόμενη παρατεταμένη πολιτική αβεβαιότητα μπορεί να υπονομεύσει το κλίμα εμπιστοσύνης που έχει καλλιεργηθεί τα τελευταία χρόνια. Εντούτοις, ο πιο σημαντικός κίνδυνος για την οικονομία είναι η επιστροφή σε αναποτελεσματικές πολιτικές του παρελθόντος και η διακοπή ή/και αντιστροφή μεταρρυθμιστικών προσπαθειών. Οι μνήμες από την επώδυνη προσαρμογή που επιτεύχθηκε τα προηγούμενα χρόνια είναι ακόμη νωπές ώστε να θυμίζουν το υψηλό οικονομικό και κοινωνικό κόστος που απαιτήθηκε για τη διόρθωση των χρόνιων ανισορροπιών της οικονομίας.

Επομένως, δεδομένου ότι το 2023 είναι χρονιά εθνικών εκλογών, απαιτείται σύνεση και υπευθυνότητα των πολιτικών δυνάμεων, καθώς και στήριξη των εθνικών οικονομικών στόχων, ώστε να διατηρηθεί το κλίμα εμπιστοσύνης στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να συμφωνήσουν στην υλοποίηση βασικών δεσμεύσεων της οικονομικής πολιτικής, ώστε να διαφυλαχθούν όσα έχει επιτύχει η ελληνική οικονομία την τελευταία δεκαετία και οι θυσίες της προηγούμενης περιόδου, προς όφελος των επόμενων γενεών.

Η Ελλάδα έχει την ιστορική ευκαιρία να ολοκληρώσει το μετασχηματισμό της οικονομίας της, καθιστώντας την πιο ανθεκτική έναντι μελλοντικών κρίσεων και συγκλίνοντας προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η εμπειρία από τη δεκαετή κρίση χρέους, η εμπέδωση της αξίας της δημοσιονομικής υπευθυνότητας και η αναγνώριση των ωφελειών από την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων έχουν συμβάλει στην ωρίμανση της ελληνικής κοινωνίας, βοηθώντας την να κατανοήσει το νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Η πολιτική βούληση για δημοσιονομική υπευθυνότητα και εφαρμογή αξιόπιστων μεταρρυθμιστικών πολιτικών είναι παράγοντας που βοηθά στη μετατροπή των κρίσεων σε ευκαιρίες, ώστε η χώρα να ξεπεράσει οριστικά τις διαχρονικές αδυναμίες της, να μετασχηματιστεί σε μια σύγχρονη, βιώσιμη, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία και να επιδείξει προσαρμοστικότητα και αντοχή σε ένα ιδιαίτερα αβέβαιο διεθνές περιβάλλον.

Σχετικός σύνδεσμος:

Το πλήρες κείμενο της Έκθεσης είναι διαθέσιμο [εδώ](#).